

Quickscan toekomstige vraag naar Arbeidsmigranten Noord-Limburg

Samengesteld door: Etil
Maart 2018

Inhoudsopgave

Samenvatting	3
Inleiding	4
1. Huidige arbeidsmarktsituatie	6
2. Toekomstige arbeidsmarktsituatie 2022 - beleidsneutraal	8
3. Toekomstige arbeidsmarktsituatie 2022 - economische scenario's	12
4. Scenario's benodigde instroom Arbeidsmigranten	14
5. Doorkijk arbeidsmarktsituatie 2030	16
6. Advies	18
Bijlage 1. Definities	19

Samenvatting

Economie op stoom, arbeidsmarkt verkraapt...

De Nederlandse economie is met groeicijfers van 3,2% (2018) en 2,7% (2019) op stoom. De economische hoogconjunctuur heeft tot gevolg dat de arbeidsmarkt krappere wordt. De werkloosheid in Nederland daalt in 2019 naar het laagste niveau sinds 2001, 3.5%. Ook op de arbeidsmarkt in Noord-Limburg zijn de gevolgen van de aantrekkende economie duidelijk zichtbaar: toename arbeidsmarktspanning en een toename van het percentage bedrijven dat door een tekort aan arbeidskrachten belemmeringen ervaart in de bedrijfsvoering.

Tekorten aan personeel in 2022...

In de prognose periode 2017-2022 is het aantal baanopeningen groter dan de instroom van schoolverlaters. Afhankelijk van de realisatie van de economische ambities van de regio Noord-Limburg is er eind 2022 sprake van een personeelstekort van 7.500 tot 12.500 werkzame personen. Tegelijkertijd bestaat er voor bepaalde opleidingen een aanbodoverschot van ongeveer 5.200 werkzame personen.

...inzet arbeidsmigranten is een van de oplossingsmogelijkheden

De inzet van arbeidsmigranten is gelet op de beschikbare alternatieven (mobiliteit, inzet onbenut arbeidspotentieel, verhogen arbeidsproductiviteit en offshoring) een keuze. Met behulp van scenario's hebben we inzicht proberen te geven in de gevolgen van de inzet van de alternatieven voor de benodigde instroom van arbeidsmigranten. Op basis van deze scenario's verwachten we dat er in Noord-Limburg in het jaar 2022 behoefte is aan 1.100 arbeidsmigranten tot 4.800 arbeidsmigranten.

...richting 2030 behoefte aan arbeidsmigranten blijft bestaan

Kijken we door naar het jaar 2030 dan is het de verwachting dat de behoefte aan instroom van arbeidsmigranten blijft bestaan. Gedurende deze periode neemt de potentiële beroepsbevolking in Noord-Limburg met ongeveer 13.400 personen af tot 198.900 in 2030, terwijl de werkgelegenheid (mede door de economische plannen Noord-Limburg) naar verwachting toeneemt. Door technologische ontwikkelingen is het lastig om over de benodigde omvang van arbeidsmigranten uitspraken te doen, aangezien deze direct van invloed zijn op de aard van de beroepen en de hoeveelheid werkenden die daarin nodig zijn.

Arbeidsmigranten zijn nodig, maar behoud flexibiliteit

Bij de inrichting van de huisvesting van arbeidsmigranten is het belangrijk rekening te houden met de onzekerheden rondom mogelijke technologische ontwikkelingen. Bij de keuze voor arbeidsmigranten als oplossing voor de huidige en toekomstige personeelstekorten is het dan ook van belang dat er een goede afstemming plaatsvindt met andere beleidsterreinen.

Inleiding

Aanleiding

Arbeidsmigranten zijn van groot belang voor de huidige regionale economie in Noord-Limburg en zijn vaak actief in dominante sectoren in de regio. Gezien de huidige en verwachte toekomstige knelpunten in deze sectoren spelen arbeidsmigranten een belangrijke rol in de verdere economische groei in de regio. Ook met de optimale inzet van het huidige arbeidsmarktpotentieel, blijft de instroom van arbeidsmigranten van belang.

De (structurele) behoefte aan arbeidsmigranten brengt ook aandachtspunten op andere beleidsterreinen met zich mee. Met name huisvesting is daarbij belangrijk: de behoefte aan tijdelijke huisvesting die ook steeds meer een permanent karakter krijgt. Voor de regio Noord-Limburg is het met betrekking tot arbeidsmigranten van belang een goede balans te vinden tussen de economische ambitie en de sociale ambities van de gemeenten/regio.

Om op bovenstaande vraagstuk beleidsmatig goed in te kunnen spelen, is het van belang om meer inzicht te krijgen in de toekomstige behoefte aan arbeidsmigranten in Noord-Limburg. De regio Noord-Limburg heeft Etil Research Group (Etil) gevraagd een onderzoek uit te voeren naar:

Hoeveel arbeidsmigranten kan Noord-Limburg de komende vijf jaar verwachten, en in welke sectoren, gelet op de arbeidsmarktsituatie (rekening houdend met de vraag naar arbeidskrachten en de wijze waarop de regio hierin zelf kan voorzien). Met een doorkijk naar de situatie in 2030.

Visie op het onderzoek

Om kwantitatieve informatie rondom het thema arbeidsmigranten inzichtelijk te maken is een uitdaging. Enerzijds komt dit doordat gegevens over de huidige (regionale) omvang en samenstelling naar sector en persoonskenmerken (door beperkte registratie) ontbreken. Anderzijds is de uiteindelijke omvang van de toekomstige instroom van arbeidsmigranten afhankelijk van een veelvoud aan factoren: situatie in het thuisland, arbeidsmarktperspectieven in Duitsland, off- en reshoring, technologisering, succes regionaal arbeidsmarktbeleid, sociale acceptatie in de regio etc.

Gelet op deze complexiteit staat in deze Quickscan dan ook niet het exact voorspellen van de toekomstige behoefte aan arbeidsmigranten centraal. De focus ligt vooral op het inzichtelijk maken van gegevens, ramingen en prognoses waarmee (kwantitatieve) inzichten verkregen worden op basis waarvan het gesprek in de regio over het thema arbeidsmigranten aangegaan kan worden. Om deze benaderingswijze te benadrukken spreken we van een quickscan.

Werkwijze Etil

Hieronder wordt de werkwijze die Etil gehanteerd heeft kort beschreven:

1. Voordat we nader in gaan op de verwachte arbeidsmarktsituatie in 2022, geven we een korte schets van de huidige arbeidsmarktsituatie in Noord-Limburg.
2. Het startpunt van de analyse is het inzichtelijk maken van de verwachte personeelstekorten in het jaar 2022. Hiervoor hebben we gebruik gemaakt van het door ROA (Researchcentrum Onderwijs Arbeidsmarkt) uitgevoerde onderzoek '*De arbeidsmarkt naar opleiding en beroep tot 2022*'. De landelijke onderzoeksresultaten hebben we doorvertaald naar de regionale situatie in Noord-Limburg.
3. In de regio Noord-Limburg hebben we uitgevraagd welke economische plannen gemeenten hebben en welk werkgelegenheidseffect men verwacht dat deze plannen zullen hebben. Deze plannen hebben we verwerkt in een drietal economische scenario's (laag, midden en hoog), waarvoor vervolgens de verwachte personeelstekorten in 2022 zijn vastgesteld.
4. Met behulp van aannames stellen we, voor het economisch middenscenario, scenario's op waarmee we inzicht geven in de mogelijke effecten van bestaande beleidsplannen om de personeelstekorten tegen te gaan, en daarmee indirect de behoefte aan arbeidsmarktmigranten.
5. We geven een doorkijk van de ontwikkelingen die voor een langere tijdshorizon (arbeidsmarktsituatie in 2030) van belang zijn, en welke gevolgen deze ontwikkelingen hebben voor de behoefte aan arbeidsmigranten.
6. Tot slot geven we op basis van de onderzoeksresultaten een korte beschouwing, waarin we stil staan bij enkele belangrijke overwegingen, en geven we uiteindelijk een advies.

Het resultaat is een factsheetrapportage met zes hoofdstukken, waarin de toekomstige arbeidsmarktsituatie en behoefte aan arbeidsmigranten in Noord-Limburg uitgebreid wordt beschreven en geanalyseerd. Wij vertrouwen erop dat we met deze opzet een rapport over de behoefte aan arbeidsmigranten in Noord-Limburg hebben samengesteld, dat de regio ondersteunt bij beleidskeuzes in relatie tot de economische en sociale ambities van de regio.

1. Huidige arbeidsmarktsituatie - 2017/2018

De Nederlandse economie is met groeicijfers van 3,2% (2018) en 2,7% (2019) op stoom. De economische hoogconjunctuur heeft tot gevolg dat de arbeidsmarkt krappere wordt.

Toename arbeidsmarktspanning

Een toename van openstaande vacatures en een afname van kortdurig werkzoekenden maakt de arbeidsmarkt in Noord-Limburg de afgelopen kwartalen minder ruim volgens de spanningsindicator van het UWV. Het economisch herstel heeft in de arbeidsmarktregio Noord-Limburg als geheel gezorgd voor een arbeidsmarkt die in het 4e kwartaal van 2017 als gemiddeld te typeren is. De spanningsindicator nadert met een waarde van 1,39 de grens van 1,5, hetgeen overeenkomt met een arbeidsmarkt die als krap te typeren is.

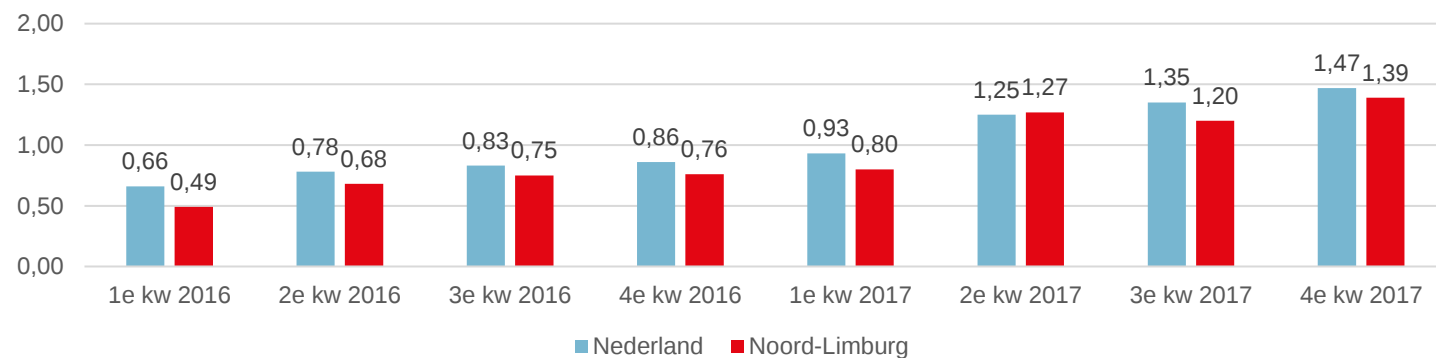
Door de typering van de huidige arbeidsmarkt als gemiddeld lijkt er in Noord-Limburg geen sprake van een problematische mismatch tussen vraag en aanbod. Toch is er momenteel voor sommige beroepen in Noord-Limburg sprake van een zeer krappe arbeidsmarkt. Voorbeelden van deze beroepen zijn *elektrotechnisch ingenieurs, bouwarbeiders afbouw, productiemachinebedieners, automonteurs, elektriciens en elektronicamonteurs, metaalbewerkers en constructiewerkers vrachtwagenchauffeurs, machinemonteurs, ingenieurs (geen elektrotechniek), timmerlieden*. Ook in de zorg en de horeca ervaren werkgevers momenteel grote knelpunten om in de personeelsvoorziening te voorzien.

Bedrijven ervaren problemen als gevolg van personeelsgebrek

De toename van de arbeidsmarktspanning blijkt ook uit de gegevens over het aantal bedrijven dat door een tekort aan arbeidskrachten belemmeringen ervaart in de bedrijfsvoering. In het 1e kwartaal van 2018 geeft bijna 1 op de 5 bedrijven in Noord-Limburg aan belemmeringen te ervaren als gevolg van een tekort aan personeel. Twee jaar eerder, 1e kwartaal 2016, was dat slechts 3%. Naast kwantitatieve mismatches tussen vraag en aanbod, spelen kwalitatieve mismatches ook een steeds grotere rol. Onvoldoende of verkeerde (bij-)scholing en/of ontwikkeling kunnen er toe leiden dat kwalitatieve mismatches ontstaan: medewerkers zijn onder- of overgekwalficeerd, of hebben een opleiding of ervaring die niet past bij het werk.

Toename arbeidsmarktspanning van ruim (1e kwartaal 2016) naar gemiddeld (4e kwartaal 2017)

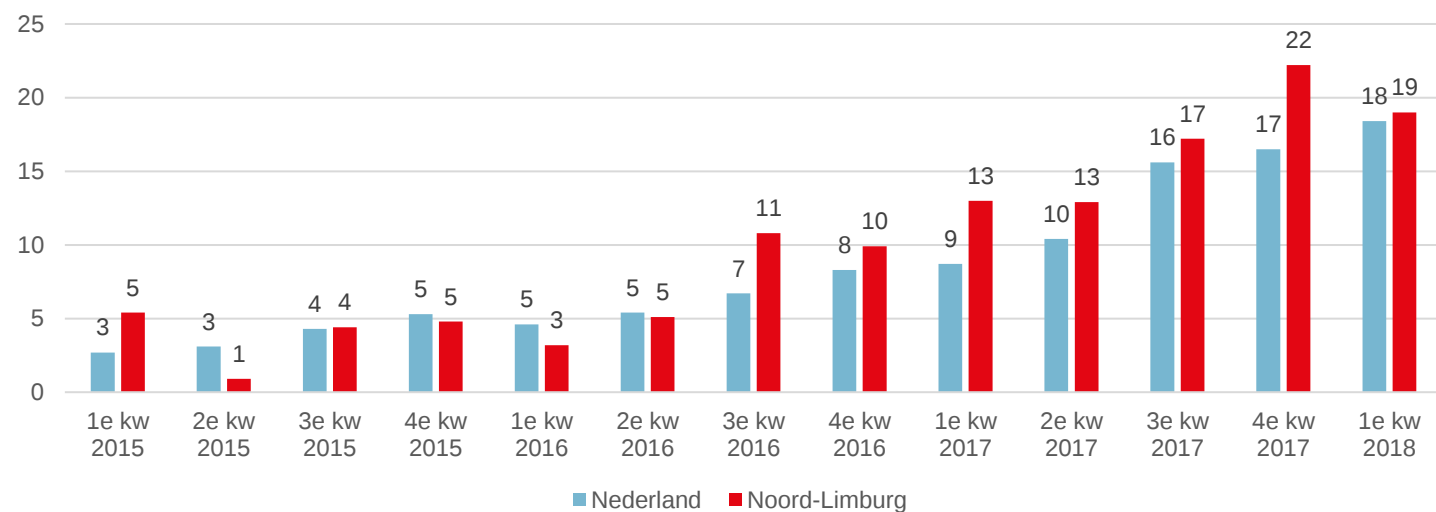
Spanningsindicator Arbeidsmarkt, Nederland en Noord-Limburg

Bron: UWV, bewerking Etil

Ruim 1 op de 5 bedrijven ervaart problemen als gevolg van personeelsgebrek

Percentage bedrijven met belemmeringen vanwege tekort aan personeel, in %

Bron: CBS, bewerking Etil

2. Toekomstige arbeidsmarktsituatie - 2022

Beleidsneutraal

Toelichting arbeidsmarktprognoses 2017-2022

Voordat we nader ingaan op de toekomstige arbeidsmarktsituatie eind 2022 verwijzen we eerst naar de bijlage waarin we stil staan bij de indicatoren die we gebruiken voor het beschrijven van de arbeidsmarktontwikkelingen gedurende de periode 2017-2022: uitbreidingsvraag, vervangingsvraag, baanopeningen en arbeidsmarktinstroom. Binnen de prognose van de uitbreidingsvraag is **geen** rekening gehouden met de economische ambities van de regio Noord-Limburg om extra werkgelegenheid te realiseren in de maakindustrie, logistiek en agrofoodsector door uitgifte van bedrijventerreinen. We spreken dan ook van een beleidsneutrale prognose.

Verwachte baanopeningen groter dan arbeidsmarktinstroom schoolverlaters

In de prognose periode 2017-2022 wordt een groter aantal baanopeningen (uitbreidingsvraag- en vervangingsvraag) dan instroom van schoolverlaters op de arbeidsmarkt geschat. Namelijk 34.700 werkzame personen versus 27.400 werkzame personen. Bijna 75% van het totaal aantal baanopeningen ontstaan als gevolg van de vervanging van personeel.

Een belangrijke kanttekening bij de verwachtingen voor het basisonderwijs en vmbo is dat een aanzienlijk deel van de vraag betrekking heeft op kleine banen, waaronder ook bijbanen van studenten. Verder gaat het hierbij veelal om flexibele banen met weinig doorgroeimogelijkheden. Bij het vaststellen van de personeelstekorten zullen we hiervoor corrigeren (tekort naar beneden bijstellen), aangezien dit niet de banen zijn waarvoor arbeidsmigranten worden ingezet.

Personeeltekorten verwacht eind 2022, maar ook opleidingsrichtingen met overschotten

Kijken we naar het totale saldo verwachten we eind 2022 in Noord-Limburg een tekort van 2.300 werkzame personen. Een belangrijk aandachtspunt daarbij is dat het totale personeeltekort geschat wordt op 7.500 werkzame personen. Dit ligt hoger dan het totale saldo, aangezien er ook opleidingen zijn waarvoor in 2022 een overschot aan personeel verwacht wordt (5.200). In de vervolganalyses nemen we het tekort van 7.500 personen als uitgangspunt, aangezien het niet vanzelfsprekend is dat er mobiliteit plaats vindt tussen opleidingen met personeelstekorten- en overschotten. Dit is natuurlijk wel een van de oplossingsrichtingen om de verwachte tekorten te verminderen. Hier zullen we later op terugkomen in hoofdstuk 4.

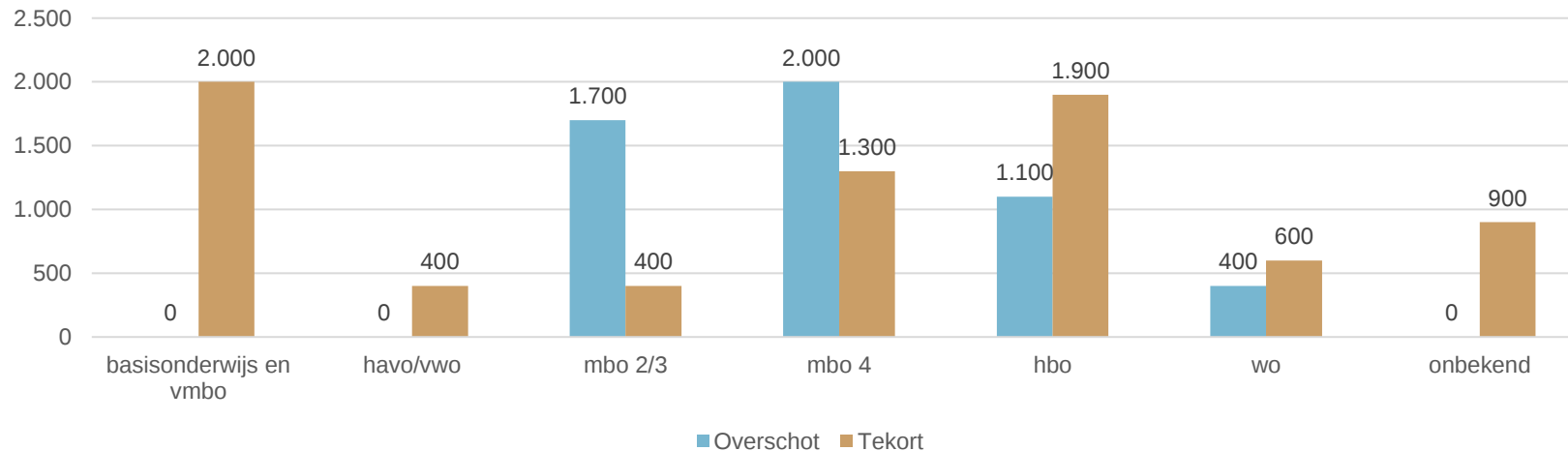
Arbeidsmarktprognoses Noord-Limburg 2017-2022 naar opleidingsniveau:

Werkzame personen, uitbreidingsvraag, vervangingsvraag, baanopeningen, arbeidsmarktinstroom

Opleidingsniveau	2016	2017-2022			
	Werkzame personen	Uitbreidingsvraag	Vervangingsvraag	Baanopeningen	Arbeidsmarktinstroom
basisonderwijs en vmbo	36.100	2.100	9.100	11.200	4.300
havo/vwo	1.500	0	200	200	400
mbo 2/3	25.700	1.800	4.200	6.000	7.100
mbo 4	28.200	1.900	4.300	6.200	6.600
hbo	23.900	1.500	4.600	6.100	5.600
wo	12.800	900	2.400	3.300	2.200
onbekend	139.200	8.900	25.800	34.700	27.400
Totaal	139.200	8.900	25.800	34.700	27.400
<i>Aandeel van totaal</i>	<i>100%</i>	<i>6,4%</i>	<i>18,5%</i>	<i>24,9%</i>	<i>19,7%</i>

Bron: ROA, bewerking Etil

Verwachte personeelstekorten- en overschotten Noord-Limburg naar opleidingsniveau, eind 2022*

* Inclusief correctie voor kleine (studenten)baantjes basisonderwijs en vmbo

Bron: ROA, bewerking Etil

Personeeltekorten naar opleidingsniveau- en richting

Kijken we naar de arbeidsmarktperspectieven tussen verschillende opleidingen, en tussen verschillende opleidingsniveaus zijn er grote verschillen. Over het algemeen geldt dat hoe hoger het opleidingsniveau van gediplomeerden, hoe beter hun arbeidsmarktperspectieven (ROA, 2017). Op de volgende pagina hebben we een tweetal figuren weergegeven die inzicht geven in de arbeidsmarktperspectieven naar niveau- en opleidingsrichting:

- De 1e figuur geeft het tekort/overschot in het jaar 2022 in Noord-Limburg weer uitgedrukt als percentage van het aantal werkzame personen in het uitgangsjaar.
- De 2e figuur geeft het percentage van het aanbod met slechte, matige, redelijke en (zeer) goede perspectieven binnen een opleidingsrichting in Nederland weer. Hiermee wordt inzicht verkegen in de perspectieven van opleidingstypen binnen een opleidingsrichting. Het kan dus zo zijn dat gemiddeld het perspectief voor een bepaalde opleidingsrichting matig is, maar dat er binnen de opleidingsrichting toch sprake kan zijn van tekorten voor een bepaald opleidingstype.

Op basis van beide figuren blijken er vooral tekorten in de opleidingsrichtingen techniek, zorg, onderwijs en landbouw en natuur / groen.

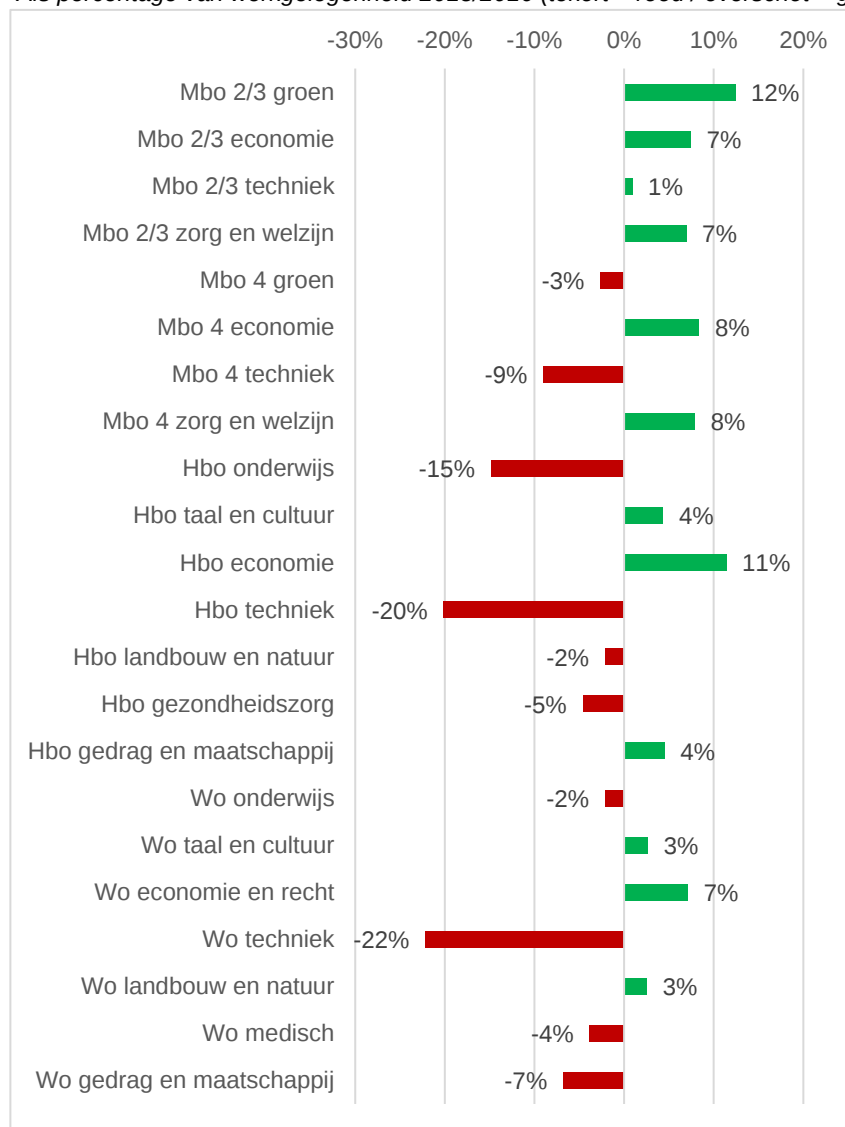
Seizoensarbeid en kwalitatieve discrepanties

Bij de interpretatie van de resultaten van de verwachte tekorten eind 2022 spelen een tweetal aspecten een belangrijke rol:

- *Kwalitatieve discrepanties*: naast de weergegeven kwantitatieve tekorten, speelt de kwalitatieve mismatch ook een belangrijke rol. Medewerkers kunnen onder- of overgekwalficeerd zijn, of hebben een opleiding of ervaring die niet past bij het werk.
- *Seizoensarbeid*: met seizoensarbeid wordt werk bedoeld dat alleen tijdens een bepaalde periode van het jaar wordt verricht. In de analyses kijken we naar de werkgelegenheid gedurende het gehele jaar. Het totale personeelstekort ligt als gevolg van seizoensinvloeden hoger in de zomermaanden dan in de wintermaanden. Bij het thema huisvesting is het belangrijk om hiermee rekening te houden.

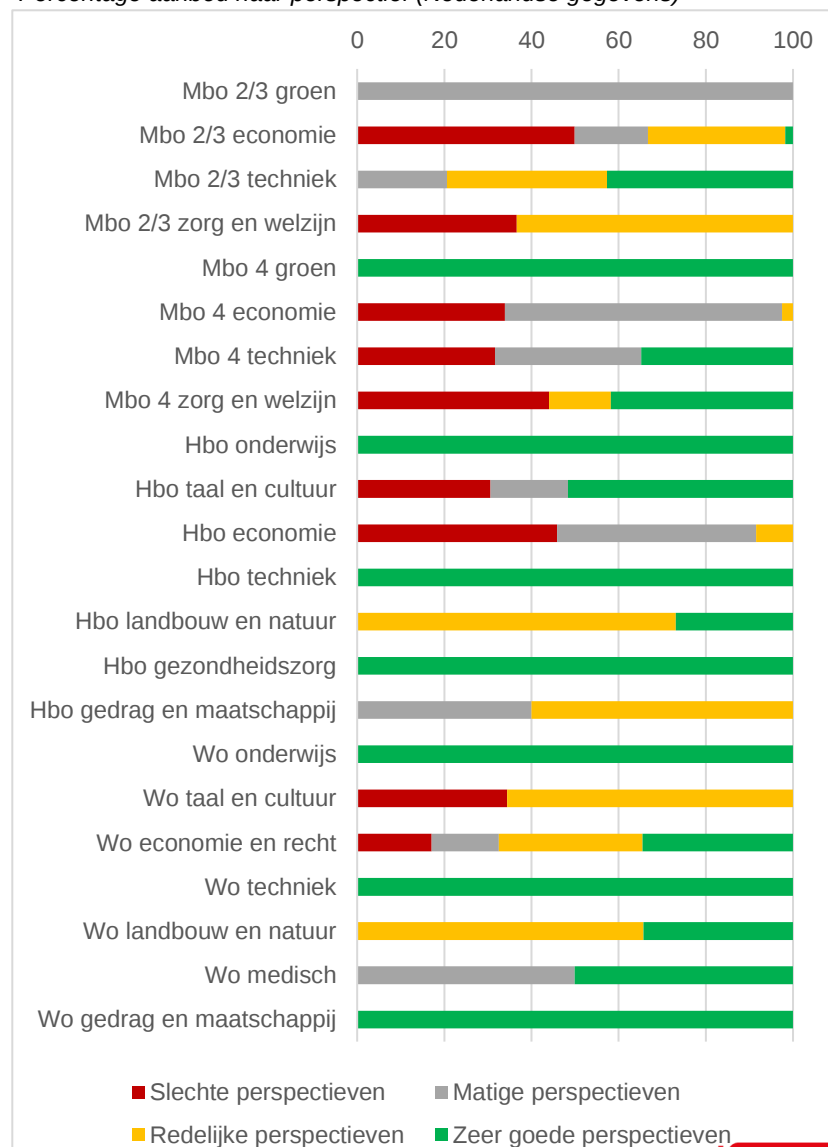
Verwachte personeelstekorten- en overschotten Noord-Limburg naar opleidingsniveau- en richting, eind 2022

Als percentage van werkgelegenheid 2015/2016 (tekort = rood / overschot = groen)

Bron: ROA, bewerking Etil

Percentage aanbod naar perspectief (Nederlandse gegevens)

■ Slechte perspectieven
 ■ Matige perspectieven
 ■ Redelijke perspectieven
 ■ Zeer goede perspectieven

3. Toekomstige arbeidsmarktsituatie - 2022

Scenario's economische ambities

In dit hoofdstuk staan we stil bij de economische ambities die de regio Noord-Limburg heeft om via de uitgifte van hectare bedrijventerrein, voor maakindustrie, logistiek en agrofood, nieuwe bedrijven in de regio aan te trekken. Het betreft extra investeringen door de regio waardoor nieuwe bedrijvigheid aangetrokken wordt. De komst van nieuwe bedrijvigheid heeft ook tot gevolg dat de totale vraag naar personeel toeneemt en hoger uitvalt dan (eerder hfst 2.) weergegeven in het beleidsneutrale scenario.

Eind 2022 ongeveer 5.040 extra baanopeningen verwacht door economische plannen Noord-Limburg

In de regio Noord-Limburg zijn een viertal grote plannen voor de uitgifte van bedrijventerreinen: Greenport, Brem (reeds 7 hectare gerealiseerd), rond het havengebied Wanssum en Toverland (350 fte).

Binnen de plannen wordt ervan uitgegaan dat per uitgegeven hectare ongeveer 30 tot 35 arbeidskrachten nodig zijn (conform ambitiedocumenten plannen). Een deel van de werkgelegenheid betreft verplaatsingen van de ene locatie naar de andere, zonder dat daarvoor nieuw personeel hoeft te worden gezocht. We hebben de aanname gemaakt dat 70% van de gecreëerde werkgelegenheid nieuw is. Verder hebben we er rekening mee gehouden dat er ook sprake is van werkgelegenheid in deeltijd, daarvoor zijn we uitgegaan van een deeltijdfactor van 80%. Tot slot hebben we de aanname gemaakt dat de uitgifte geleidelijk plaatsvindt gedurende de totale looptijd van de plannen.

Op basis van deze aannames komen we als gevolg van de economische ambities uit op 5.040 extra baanopeningen in Noord-Limburg gedurende de periode 2017-2022. Deze extra baanopeningen vergroten de verwachte personeelstekorten in de regio.

Scenario's verwachte personeelstekort Noord-Limburg eind 2022

Aangezien het onzeker is of en wanneer de economische plannen ook gerealiseerd worden, hebben we een drietal scenario's opgesteld voor de omvang van het verwachte personeelstekort in Noord-Limburg eind 2022:

- Lage variant (tekort **7.500** werkzame personen): in de lage variant nemen we de beleidsneutrale prognose als het uitgangspunt. Binnen dit scenario gaan we ervan uit dat de economische plannen geen effect hebben op het totaal aantal baanopeningen.
- Midden variant (tekort **10.000** werkzame personen): in de middenvariant gaan we ervan uit dat de helft van de plannen gerealiseerd worden, hetgeen een extra personeelstekort van ongeveer 2.500 werkzame personen tot gevolg heeft.
- Hoge variant (tekort **12.500** werkzame personen): in de hoge variant gaan we ervan uit dat alle plannen gerealiseerd worden, hetgeen een extra personeelstekort van ongeveer 5.000 werkzame personen tot gevolg heeft.

In het vervolg van de analyses nemen we de middenvariant als het uitgangspunt.

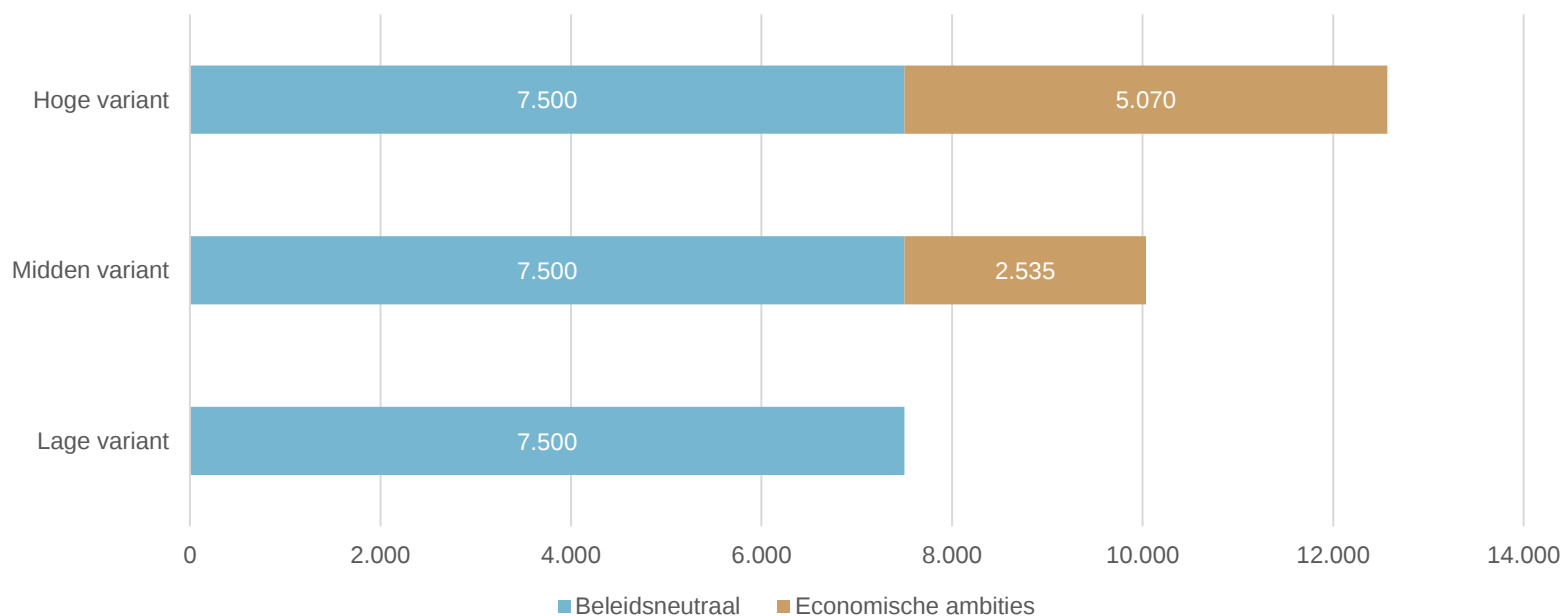
Inschatting werkgelegenheidseffect (in werkzame personen) economische plannen Noord-Limburg, 2017-2022

Plannen	Uitgifte ha	Doorlooptijd	Verwachte fte per ha	Verplaatsing werkgelegenheid	Deeltijd werkzame pers.	Realisatie 2022
Greenport Venlo	450	2035-2040	30	30%	80%	4.050
Brem*	23	2030	35	30%	80%	330
Haven Wanssum	20	2030	30	30%	80%	250
Toverland					80%	440
Totaal	493					5.070

* Reeds 7 hectare gerealiseerd.

Bron: regio Noord-Limburg, Stec, bewerking Etil

Scenario's verwachte personeelstekort Noord-Limburg eind 2022

Bron: ROA, regio Noord-Limburg, Stec, bewerking Etil

4. Scenario's benodigde instroom arbeidsmigranten

De instroom van arbeidsmigranten is niet de enige oplossing om het in 2022 verwachte personeelstekort van 10.000 werkzame personen (volgens de middenvariant) op te lossen. Met behulp van verschillende varianten geven we inzicht in de mogelijke effecten van oplossingsmogelijkheden op de totale behoefte aan personeel, en daarmee indirect de behoefte aan arbeidsmigranten.

Beschikbare oplossingsmogelijkheden personeelstekorten

Binnen de scenario's maken we onderscheid in een viertal oplossingsmogelijkheden:

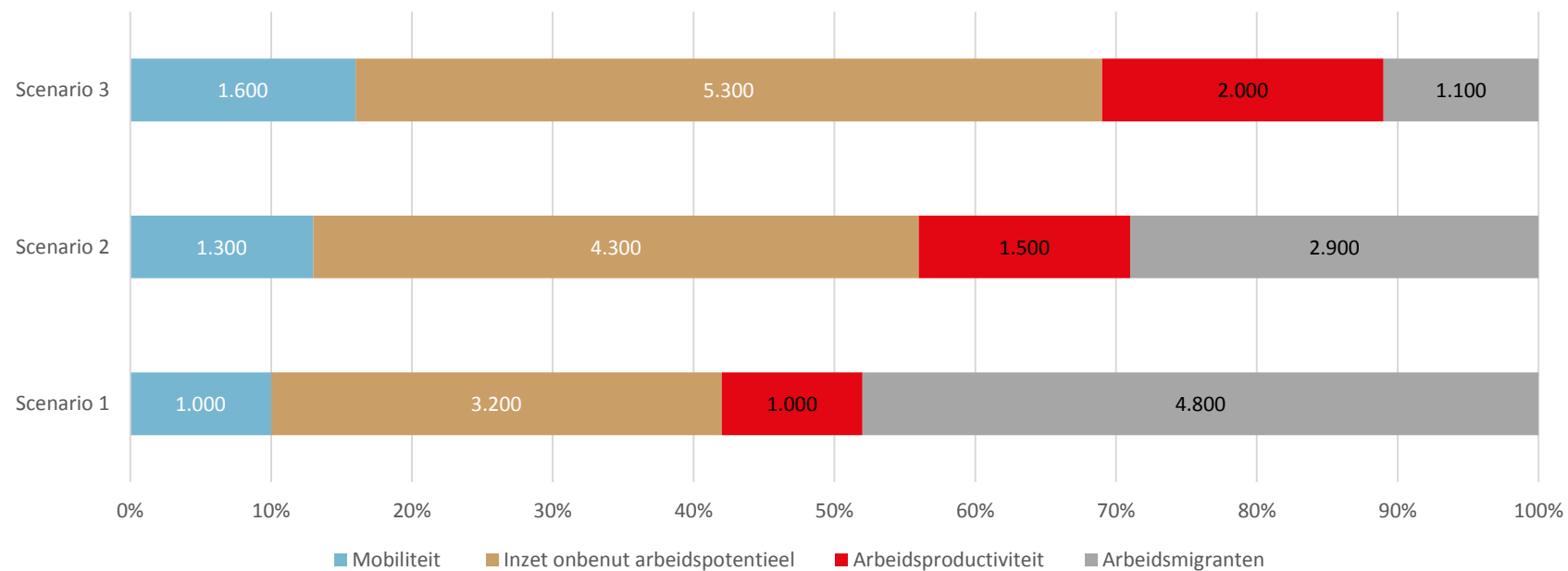
1. *Mobiliteit*: opleidingen met een overschot aan personeel worden ingezet in beroepen waar sprake is van personeelstekorten. Binnen deze oplossingsmogelijkheid valt ook een betere macrodoelmatigheid (hogere instroom in opleidingen waarvoor personeelstekorten worden voorzien) van het onderwijs. Als uitgangspunt voor het mogelijke effect van deze oplossingsmogelijkheid nemen we het verwachte overschot aan werkzame personen in 2022, 5.200 werkzame personen.
2. *Inzet onbenut arbeidspotentieel*: ondanks de toename van de arbeidsmarktspanning is er nog steeds sprake van een relatief groot onbenut arbeidspotentieel (zie bijlage definities voor een toelichting van het begrip). Momenteel gaan we ervan uit dat het onbenut arbeidspotentieel in Noord-Limburg ongeveer 10% is van het totaal aantal 15 tot 74 jarigen, hetgeen neerkomt op ongeveer 21.300 personen.
3. *Arbeidsproductiviteit*: een sterkere inzet van automatisering en robotisering drukt de vraag naar werknemers, hetgeen een vermindering van de personeelstekorten tot gevolg heeft.
4. *Arbeidsmigranten*: arbeidsmigranten kunnen ingezet worden om aan de extra vraag van werkgevers te voldoen.

Andere oplossingsmogelijkheden zijn offshoring (verplaatsen van activiteiten naar het buitenland) en het vergroten van de inkomende binnenlandse pendel / verkleinen uitgaande binnenlandse pendel. Beide oplossingsmogelijkheden hebben we buiten de analyse gelaten, aangezien offshoring niet aansluit bij de economische ambities en ook andere regio's in Nederland personeelstekorten ervaren.

Conclusie: eind 2022 behoefte aan ongeveer 1.100 tot 4.800 arbeidsmigranten

De inzet van arbeidsmigranten is een keuze gelet op beschikbare alternatieven, waarbij de kansrijkheid van oplossingsmogelijkheden ook verschilt op korte en middellange termijn. Gezien deze onzekerheden is het erg lastig om een uitspraak te doen over de benodigde instroom van arbeidsmigranten. Op basis van de weergegeven scenario's is er eind 2022 behoefte aan 1.100 tot 4.800 arbeidsmigranten (t.o.v. het jaar 2017). In 2012 telde Noord-Limburg 12.640 werkende arbeidsmigranten.

Varianten inzet oplossingsmogelijkheden verminderen personeelstekorten eind 2022

Bron: Etil

Toelichting varianten oplossingsmogelijkheden

Oplossingsrichting	Omvang	Scenario 1	Scenario 2	Scenario 3	Toelichting
Mobiliteit	5.200	20%	25%	30%	Percentage van totale omvang 5.200
Inzet onbenut arbeidspotentieel	21.300	15%	20%	25%	Percentage van totale omvang 21.300
Arbeidsproductiviteit	10.000	10%	15%	20%	Percentage van totale tekort 10.000
Arbeidsmigranten		Wat overblijft = benodigde instroom arbeidsmigranten			
Totale personeelstekort		10.000	10.000	10.000	Middenscenario personeeltekort 10.000

5. Doorkijk arbeidsmarktsituatie 2030

Onzekerheden nemen toe

Naarmate we verder doorkijken dan het jaar 2022 nemen de onzekerheden rondom de toekomstige behoeftes van de arbeidsmarkt en daarmee samenhangende tekorten toe. We beperken ons dan ook tot het schetsen van enkele relevante ontwikkelingen die gedurende de periode 2022-2030 plaatsvinden en doen geen kwantitatieve uitspraken over verwachte tekorten en de benodigde instroom van arbeidsmigranten. Technologische ontwikkelingen zijn de belangrijkste factor waarom het lastig is om de arbeidsmarktontwikkelingen gedurende de periode 2022-2030 te voorspellen, aangezien deze direct van invloed zijn op de aard van de beroepen en de hoeveelheid werkenden die daarin nodig zijn. Daarbij speelt ook dat technologische ontwikkelingen verdere internationale specialisatie mogelijk maakt.

Afname potentiële beroepsbevolking 13.400

Het is de verwachting dat de demografische ontwikkelingen in Noord-Limburg, structurele afname van potentiële beroepsbevolking, een dempend effect hebben op het beschikbare arbeidsaanbod, hetgeen de spanning op de arbeidsmarkt vergroot. Gedurende de periode 2022-2030 neemt de potentiële beroepsbevolking, aantal 15-74-jarigen, af van 212.350 personen naar 198.900 personen. Verder spelen ook de demografische vooruitzichten buiten Nederland een belangrijke rol. Zo krijgt Duitsland te maken met een sterk teruglopende beroepsbevolking en heeft daardoor een sterke behoefte aan migranten. Verder neemt de beroepsbevolking ook (op termijn) af in EU-landen waar veel migranten vandaan komen, zoals Polen en Roemenië. Gelet op de wereldwijde demografische ontwikkelingen, groeit de bevolking en daarmee het potentieel aan arbeidsmigranten alleen nog in Afrika. Bij de sociale acceptatie van arbeidsmigranten is deze verschuiving in het beschikbare aanbod een belangrijk aandachtspunt om mee te nemen

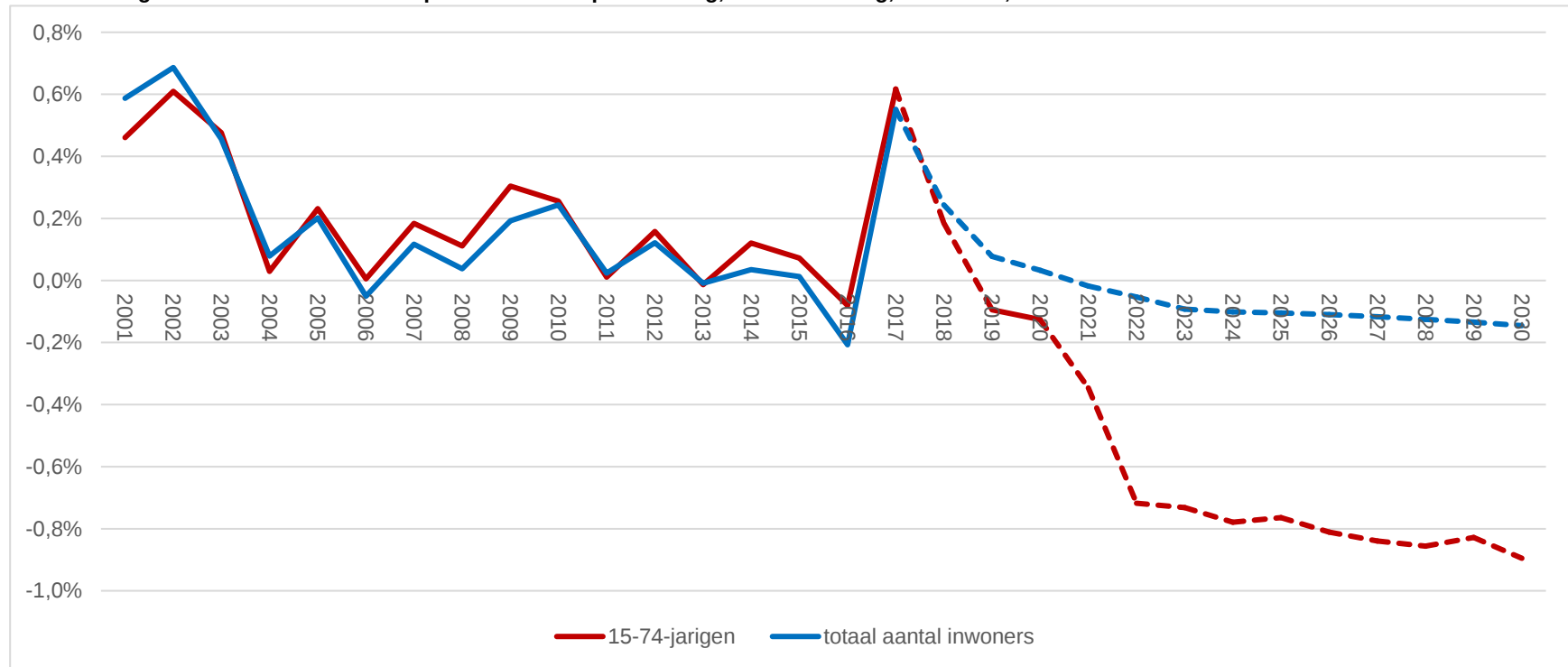
Economische groei en economische ambities tot 2030

Het CPB gaat in zijn laatste langetermijnverkenning (Toekomstverkenning welvaart en leefomgeving, 2015) ervan uit dat de economische groei in Nederland tot het jaar 2030 tussen de 1%-2% bedraagt en dat er gedurende deze periode sprake is van een (beperkte) toename van de werkgelegenheid. Aanvullend zorgen de extra investeringen door de regio er voor dat er ook gedurende de periode 2022-2030 extra werkgelegenheid gecreëerd (ongeveer 5.000 extra arbeidsplaatsen) wordt.

Behoefte aan arbeidsmigranten blijft bestaan, omvang lastig vast te stellen

Ondanks dat het lastig is uitspraken te doen over de omvang van de benodigde instroom van arbeidsmigranten, zal de vraag naar arbeidsmigranten gedurende de periode 2022-2030 blijven bestaan. De onzekere factor bij het vaststellen van de hoogte van de benodigde instroom van arbeidsmigranten is het effect van de technologische ontwikkelingen: staat de samenleving juist aan het begin van grote sprongen in automatisering en robotisering of is ICT zo ongeveer uitgewerkt?

Ontwikkeling totaal aantal inwoners en potentiële beroepsbevolking, Noord-Limburg, 2001-2030, in %

Bron: CBS, Etil

6. Advies

Interpretatie resultaten

Met de analyses in het voorliggende rapport hebben we inzicht proberen te verschaffen in ontwikkelingen die rondom het thema instroom van arbeidsmigranten van belang zijn. Op basis van deze analyses hopen we een bijdrage te leveren aan het regionale gesprek hierover. Het blijft belangrijk om bij de weergegeven resultaten te benadrukken dat de resultaten omgeven zijn door onzekerheden:

- Totale omvang van personeelstekorten, en tekorten op opleidingsniveaus- en richtingen
- Mogelijke effect van oplossingsrichtingen voor reduceren personeelstekorten

Het doel van het onderzoek was dan ook vooral het inzichtelijk maken van gegevens, ramingen en prognoses waarmee (kwantitatieve) inzichten verkregen worden op basis waarvan het gesprek in de regio aangegaan kan worden. Bij de interpretatie van de resultaten dient hiermee dan ook rekening te worden gehouden.

Advies: arbeidsmigranten zijn nodig, maar behoud flexibiliteit

Ons advies is om bij het reduceren van de verwachte personeelstekorten vooral in te zetten op een **combinatie** van de weergegeven oplossingsrichtingen. De benodigde inzet van arbeidsmigranten is daarbij vooral afhankelijk van het succes van de overige oplossingsrichtingen.

Het is daarbij van belang een goede inschatting te maken van de **termijn** waarop een oplossingsrichting succesvol is, het voordeel van de inzet van arbeidsmigranten is dat dit op korte termijn meteen effect heeft. Voor de overige oplossingsrichtingen is over het algemeen een iets langere doorlooptijd nodig. Het is vervolgens zaak om het effect van het beleid goed te monitoren en vervolgens waar nodig bij te sturen.

Migratie lijkt op termijn vooral een zaak van de **boven- en onderkant** van de arbeidsmarkt, bij de inzet van de oplossingsrichtingen moet hiermee ook rekening gehouden worden. De aanpak hoeft voor beide knelpunten niet gelijk te zijn. Het is daarbij ook van belang te focussen op tekorten die ontstaan als gevolg van een kwalitatieve mismatch.

Tot 2030 blijft er een behoefte aan arbeidsmigranten bestaan, het is echter onzeker hoe groot de benodigde instroom is. Bij de inrichting van de huisvesting van arbeidsmigranten is het belangrijk rekening te houden met de onzekerheden rondom mogelijke **technologische ontwikkelingen**. Bij de keuze voor arbeidsmigranten als oplossing voor de huidige en toekomstige personeelstekorten is het dan ook van belang dat er een goede afstemming plaatsvindt met andere beleidsterreinen.

Bijlage 1. Definities en begrippen

Arbeidsmarktinstream (schoolverlaters)

Het aanbod van nieuwe arbeidskrachten op de arbeidsmarkt, zoals bepaald door de verwachte uitstroom van schoolverlaters uit het initiële dagonderwijs, de schoolverlaters van het deeltijdonderwijs, het niet-reguliere voltijds onderwijs en de beroepsgerichte volwasseneducatie.

Baanopeningen

De totale vraag naar nieuwkomers op de arbeidsmarkt, zoals deze is bepaald door de werkgelegenheidsgroei (positieve uitbreidingsvraag) en de vervangingsvraag.

Onbenut arbeidspotentieel

Op de eerste plaats zijn dat mensen zonder betaald werk, die recent actief naar werk gezocht hebben én daarvoor op korte termijn beschikbaar zijn. Daarnaast zijn er mensen die op korte termijn beschikbaar zijn, maar niet recent hebben gezocht. Anderen hebben wel gezocht, maar zijn niet op korte termijn beschikbaar. Tenslotte zijn er de onderbenutte deeltijdwerkers. Dit zijn degene die meer uren willen werken dan ze nu doen en daarvoor ook op korte termijn beschikbaar zijn.

Uitbreidingsvraag

De vraag naar nieuwe arbeidskrachten die ontstaat door groei van de werkgelegenheid. Als er sprake is van een werkgelegenheidsdaling, is de uitbreidingsvraag negatief.

Vervangingsvraag

De vraag naar nieuwe arbeidskrachten die ontstaat doordat arbeidsplaatsen van werkenden die met pensioen gaan, arbeidsongeschikt worden of zich (tijdelijk) terugtrekken van de arbeidsmarkt opnieuw moeten worden opgevuld. De vervangingsvraag naar opleidingstype kan ook ontstaan wanneer arbeidskrachten door middel van niveauverhogende of richtingveranderende scholing aanvullende kwalificaties weten te verwerven.

Werkzame personen

Personen die in Nederland wonen en die een betaalde baan hebben van een uur of meer per week.

Wilhelminasingel 68c

6221 BK Maastricht

Postbus 1016

6201 BA Maastricht

T +31(0)43 350 62 80

info@etil.nl

www.etil.nl

**basis voor
beslissingen**